

การปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีตในละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ไทย

ช่วง พ.ศ. 2551-2561

An Analysis of Time-traveled Female Protagonists in Thai Historical Soap Operas, during 2008-2018

Niu Lurong*, จันท์สุตา ไชยประเสริฐ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

* Email : jessie599900@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีตในละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ไทยช่วง พ.ศ. 2551 - 2561 จำนวน 4 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีตมี 2 ด้านใหญ่ ได้แก่ 1) การปรับตัวภายนอกเป็นการปรับตัวด้านการใช้พื้นที่อยู่อาศัย ด้านการแต่งกาย ด้านมารยาท และการวางตัว และด้านการใช้อุปกรณ์ในชีวิตประจำวัน 2) การปรับตัวภายใน เป็นการปรับตัวด้านความรู้ ด้านความคิด และด้านนิสัย โดยมีปัจจัยที่ทำให้ตัวละครหญิงย้อนอดีตต้องปรับตัว ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสังคม การเปลี่ยนแปลงสถานภาพ และการได้รับอิทธิพลจากผู้อื่น ตัวละครหญิงย้อนอดีตต้องปรับตัวโดยใช้วิธีพยายามทำความเข้าใจขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของสังคมนั้น ๆ ปฏิบัติตามคำแนะนำและเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้อื่น สุดท้ายจึงทำให้ตนเองได้รับการยอมรับจากสังคม และสามารถดำรงชีวิตเข้ากับสังคมอดีตได้อย่างราบรื่นดี

คำสำคัญ : ตัวละครหญิงย้อนอดีต ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์แบบย้อนอดีต การปรับตัว

Abstract

This research aimed to analyze the adjustment of time-traveled female protagonists in four Thai historical soap operas, showing during 2008 – 2018 A.D. Research findings were sorted into 2 aspects, including the outer and the inner adjustments. 1) The outer adjustment included activities in the dwelling area; ways of dressing; manners and behaviors; and using of daily devices. 2) The inner adjustment included knowledge; ideas; and habits. Factors making the time-traveled female protagonists adjusted were the changed environment; the social development; and influences from others. Time-traveled female protagonists had to adjust themselves by learning and perceiving the confronted culture and traditions. By conforming practices of others, the protagonists were gradually accepted and able to live harmoniously in the past society.

Keyword : time-traveled female protagonists, historical soap operas, adjustment

บทนำ

ปัจจุบันนี้รายการโทรทัศน์ต่าง ๆ มีบทบาทต่อบุคคลในสังคมเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะสื่อโทรทัศน์มีส่วนในการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม อาจจะก่อให้เกิดผลต่อคนในสังคมทั้งในด้านบวกหรือด้านลบก็ได้ ซึ่งทำให้จำเป็นอย่างมากที่จะต้องทำความเข้าใจรายการโทรทัศน์ ต่าง ๆ โดยเฉพาะละครโทรทัศน์ เพราะละครโทรทัศน์เป็นสื่อเพื่อความบันเทิงชนิดหนึ่งที่มีลักษณะแสดงเป็นเรื่องราวคล้ายชีวิตของคนในสังคม เป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ชมมากที่สุด เป็นเหมือนดั่งญาติสนิท เป็นทั้งเพื่อนที่ให้อะไรข่าวสาร สารระบับเทิงในการรับชม เป็นทั้งครูในการช่วยสั่งสอน และยังมีประเภทหลากหลาย ในประเภทของละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์มีลักษณะที่น่าสนใจเพราะมีเรื่องราวของประวัติศาสตร์ และเป็นละครที่อ้างอิงข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ดังที่ มานิต มานิตเจริญ (2547: 985) อธิบายลักษณะของละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ว่า “ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์เป็นละครที่ยึดเอาประวัติศาสตร์เป็นเค้าโครงในการแต่งเรื่อง” ลักษณะดังกล่าวทำให้ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์มีเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและระบบการศึกษาของสังคมในอดีต เป็นละครโทรทัศน์ประเภทที่มีประโยชน์ในการถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมล้ำค่าที่มีมาตั้งแต่อดีตให้แก่ผู้ชมละคร ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกรักภูมิใจ และสนใจวัฒนธรรมล้ำค่าของชาติตนเอง หลายเรื่องจึงเป็นกระแสที่ทำให้ผู้คนในสังคมสนใจเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์มากขึ้น

ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์แบบย้อนอดีต ตัวละครได้เดินทางย้อนอดีตไปพบสภาพสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างจากเดิมจึงต้องมีการปรับตัว ซึ่งจิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์ (2559: 207) ได้อธิบายเกี่ยวกับการปรับตัวว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลพยายามปรับพฤติกรรมภายในและภายนอกของตนเอง รวมถึงเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลแห่งชีวิต จากความหมายของการปรับตัวข้างต้น ทำให้เห็นว่าการปรับตัวเชื่อมโยงให้เห็นสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข และการปรับตัวของตัวละครที่เดินทางย้อนอดีตจะทำให้ผู้ชมเห็นถึงชีวิตในสังคมทั้งในปัจจุบันและสมัยอดีตที่มีความแตกต่างกัน

ที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับละครโทรทัศน์มากมาย เช่น การศึกษาทฤษฎีการสร้างตัวละครในงานวิจัยของสุชฎาย ไม้เกตุ (2555) เรื่อง การสร้างตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลล่า สโนไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา หรือการศึกษาบทบาทตัวละคร ในงานวิจัยของมิ่ง คลาริช ใจตรง (2557) เรื่อง บทบาทของตัวละครเด็กในละครโทรทัศน์ระหว่างปี 2551–2557 และการศึกษาอิทธิพลของละครโทรทัศน์ที่มีต่อสังคม เช่น การศึกษาของภัทรจาริน ต้นดวงศ์ (2552) เรื่อง อิทธิพลของละครโทรทัศน์เกาหลีที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคสินค้าวัฒนธรรมเกาหลีของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร แต่ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีตในละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ และจากการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์แบบย้อนอดีต พบทั้งหมด 7 เรื่อง แบ่งเป็นตัวละครหญิงย้อนอดีต 5 เรื่อง ได้แก่ *ทวิภพ (2537, 2554) นิราศสองภพ (2545) คู่ฝันนิรันดร (2551) ป่วงบรรจถรณ์ (2560) และบุพเพสันนิวาส (2561)* และตัวละครชายย้อนอดีต 2 เรื่อง ได้แก่ *จากฝันสู่นิรันดร (2541) และอดีตตา (2559)* การค้นคว้าข้อมูล ทำให้เห็นว่า การย้อนอดีตของ ตัวละครชายมีการปรับตัวบางส่วน แต่ยังคงมีสิทธิ์และอำนาจในฐานะผู้นำเหมือนในปัจจุบัน แต่การย้อนอดีตของตัวละครหญิงต้องมีการปรับตัวทั้งภายนอกและภายใน เพราะสิทธิเสรีภาพที่ถูกจำกัดแตกต่างจากปัจจุบันทำให้บทบาทและการปรับตัวของตัวละครหญิงชัดเจนและมากกว่า ตัวละครชายที่ย้อนอดีต ทั้งนี้

ในช่วงระยะเวลา 10 ปี คือ พ.ศ. 2551-2561 มีทั้งหมด 4 เรื่อง และได้สร้างกระแสสังคมอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติตนเอง ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการปรับตัวของตัวละครเฉพาะละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ไทยที่ตัวละครหญิงย้อนอดีตในช่วงเวลาดังกล่าว เพราะนอกจากทำให้ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาชาวต่างชาติที่ศึกษาในสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทย ยังทำให้ผู้วิจัยสามารถเรียนรู้ความเป็นไทยได้มากขึ้น และเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยในสมัยอดีตและสมัยปัจจุบันได้ซึ่งมีส่วนช่วยในการเข้าถึงสังคมไทยของผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาชาวต่างชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีตในละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2551 – 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ ตัวบทละครโทรทัศน์ (Textual Analysis) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของละครโทรทัศน์ ตัวละครในละครโทรทัศน์ และการปรับตัวเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
2. ศึกษารวบรวมละครโทรทัศน์ที่มีลักษณะเป็นละครอิงประวัติศาสตร์ และคัดเลือกละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ที่มีตัวละครหญิงย้อนอดีต
3. วิเคราะห์การปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีตในละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ พ.ศ. 2551-2561 จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ *สุฝนนิรันดร (2551)* *ทวิภพ (2554)* *บัวบรจจรรย์ (2560)* และ *บุพเพสันนิวาส (2561)*
4. นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์แบบย้อนอดีตที่นำมาวิเคราะห์ทั้ง 4 เรื่องนี้ ตัวละครหญิงที่ย้อนอดีตเป็นตัวละครเอกทั้งสิ้น ในแต่ละเรื่องตัวละครหญิงย้อนอดีตไปต่างสมัย ได้แก่ เรื่อง *สุฝนนิรันดร* เพื่อเป็นช่างภาพสาวที่ทำงานในบริษัทโฆษณาในช่วง ปี พ.ศ. 2551 ใช้ชีวิตอาศัยอยู่กับบิดา มารดา และพี่ชายอย่างปกติสุข สามารถทำงานเลี้ยงชีพด้วยตนเองได้ เธอได้ย้อนยุคไปสมัยธนบุรีโดยพลังวิเศษของคาถาและสร้อยหิน เรื่อง *ทวิภพ* มณีจันทร์เป็นบุตรสาวของเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาในสมัยปัจจุบันเธอเป็นผู้มีรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ ชาติตระกูลและการศึกษาที่ดี มีประสบการณ์การใช้ชีวิตในต่างประเทศ มีความสามารถในการสื่อสารได้ถึง 6 ภาษา เธอย้อนยุคไปสมัยรัชกาลที่ 5 โดยกระจกโบราณที่ตนเองซื้อจากร้านขายของเก่า เรื่อง *บัวบรจจรรย์* แพรนวลเป็นผู้หญิงที่ประสบปัญหาสามีนอกใจตนเองหลายครั้ง จนหมดหวังกับความรัก เธอย้อนยุคไปสมัยรัชกาลที่ 8 โดยเตียงที่เป็นมรดกจากบิดา และเรื่อง *บุพเพสันนิวาส* เกศสุรางค์ เป็นนักศึกษาสาขาวิชาโบราณคดี เป็นคนที่มีนิสัยร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดีเสมอ ใช้ชีวิตอยู่กับมารดาและยายอย่างเย็นเป็นสุข แต่เสียชีวิตเนื่องจากเกิดอุบัติเหตุรถพลิกคว่ำ วิญญาณเกศสุรางค์จึงไปอยู่ในตัวของการะเกด ซึ่งเป็นผู้หญิงสมัยอยุธยาจิตใจร้ายกาจที่เสียชีวิตไปเนื่องด้วยกรรมที่

ตนเองสั่งไปทำร้ายชีวิตคนอื่น ทั้งนี้ตัวละครหญิงย้อนอดีตทุกคนจะประสบเหตุการณ์ ต่าง ๆ ที่มีผลต่อวิธีการใช้ชีวิต จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เกิดความสมดุลแห่งชีวิต

จากการวิจัยพบว่า ลักษณะการปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีต มี 2 ด้านใหญ่ คือ การปรับตัวภายนอกและ การปรับตัวภายใน ซึ่งการปรับตัวภายนอก ได้แก่ การปรับตัวด้านการใช้พื้นที่อยู่อาศัย ด้านการแต่งกาย ด้านมารยาทและการวางตัว และด้านการใช้อุปกรณ์ในชีวิตประจำวัน ส่วนการปรับตัวภายใน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความคิด และด้านนิสัย โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัว คือ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสังคม การเปลี่ยนแปลงสถานภาพ และการได้รับอิทธิพลจากผู้อื่น วิธีการปรับตัวที่ปรากฏอย่างเด่นชัดคือ ปรับตัวโดยยอมรับสภาพความจริง เรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีของสังคมในอดีต ปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของผู้ใกล้ชิด และเลียนแบบผู้อื่นในสังคมนั้น ๆ ทำให้ตัวละครทุกตัวผ่านขั้นตอนการปรับตัวแล้วสามารถเข้ากับสังคมที่ย้อนกลับไปได้อย่างดี และได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนที่ใช้ชีวิตร่วมกัน มีสาระสำคัญดังนี้

1. การปรับตัวภายนอก การปรับตัวภายนอก คือ การปรับตัวที่สังเกตเห็นได้ชัดและสัมผัสได้ เป็นการปรับปรุงแก้ไขที่สามารถทำได้ง่าย และใช้เวลาน้อย สามารถวัดผลได้ทันที ในละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ไทยแบบย้อนอดีต ตัวละครหญิงมีการปรับตัวภายนอกด้านการใช้พื้นที่อยู่อาศัย ด้านการแต่งกาย ด้านมารยาทและการวางตัว และด้านการใช้อุปกรณ์ในชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 ด้านการใช้พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่อยู่อาศัย คือ พื้นที่ที่ตัวละครใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น พื้นที่นอน พื้นที่ปรุงอาหาร พื้นที่รับแขก ห้องน้ำ ฯลฯ การปรับตัวด้านพื้นที่อยู่อาศัยเป็นการเรียนรู้การใช้พื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เป็นไปตามความต้องการในการใช้งานของตน ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ไทยแบบย้อนอดีต ตัวละครมีการปรับตัวด้านการใช้พื้นที่อยู่อาศัย ดังเช่นละครโทรทัศน์เรื่อง *สุพรรณิรันดร* เพื่อย้อนอดีตไปในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อนางเฟื่องต้องการจะอาบน้ำ แต่ไม่รู้พื้นที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการอาบน้ำเป็นอย่างไร แม่สำลีให้เฟื่องเลือกระหว่างการอาบน้ำบนเรือนโดยใช้น้ำที่อยู่ในตุ่มหรือไปอาบที่ท่าน้ำ แต่เฟื่องไม่เคยอาบน้ำที่ท่า แม่สำลีจึงบอกให้เฟื่องอาบน้ำบนเรือน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม่สำลี : “นางเฟื่อง จะอาบน้ำแล้วหรือยัง”

เฟื่อง : “จะให้อาบน้ำตรงนั้นเหมือนทองอ้มเลยหรือคะ”

แม่สำลี : “เจ้าจะอาบที่ตรงนั้น ข้าจะได้ให้ป่าวมาทาบน้ำใสในตุ่ม”

เฟื่อง : “แล้วถ้าไม่อาบตรงนั้น จะไปอาบได้ที่ไหนอีกหรือคะ”

แม่สำลี : “อาบที่ท่าน้ำสิ เจ้าได้เดินไปที่ท่าน้ำแล้วหรือยัง”

เฟื่อง : “ฉันยังไม่เคยอาบน้ำในคลองมาก่อนเลย นึกไม่ออกเลยว่า จะอาบยังไง”

แม่สำลี : “ถ้าเช่นนั้น เจ้าก็จงอาบที่บนนี้”

(*สุพรรณิรันดร*, 2551: ตอนที่ 5/5)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า สมัยธนบุรี ไม่มีห้องอาบน้ำในบ้าน ตัวละครซึ่งข้ามไปจากสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2551 พบความแตกต่างของพื้นที่อยู่อาศัย จากบ้านเรือนที่มีห้องน้ำปัดมิดชิดใน ตัวบ้านกลายเป็นไม่มี ตัวละครจึงต้องมีการปรับตัวด้านการใช้พื้นที่อาบน้ำ โดยเลือกทำตามคำแนะนำของคนที่ตนต้องอาศัยอยู่ด้วย ตัวละครจึงสามารถดำรงชีวิตได้ราบรื่นและได้รับการยอมรับจากสังคมอดีต

1.2 ด้านการแต่งกาย การแต่งกาย เป็นการใช้เสื้อผ้า อารมณ์ต่าง ๆ ตกแต่งประดับร่างกาย รวมไปถึง การทำผมและการแต่งหน้า ลักษณะการแต่งกายของแต่ละสังคมจะมีรูปแบบและความนิยมแตกต่างกันไปตาม วัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ตัวละครย้อนอดีตจึงต้องปรับตัวด้านการแต่งกายทั้งการเลือกใช้เสื้อผ้า การตกแต่งใบหน้า และทรงผม วิธีการนุ่งห่มให้เหมาะสมตามสมัยและกาลเทศะตามที่สังคมนั้นกำหนด ดังเช่น ละครโทรทัศน์เรื่อง *ทวิภพ* มณีจันทร์ย้อนอดีตไปสมัยรัชกาลที่ 5 จึงต้องใส่โจงกระเบน และห่มผ้าแถบ แต่มณีจันทร์ไม่รู้วิธีการใส่ และห่มห่ม ผ้าแถบไม่แน่นจะหลุด ต้องมีบ่าวช่วยแต่งตัวให้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มณีจันทร์: “หอมจังเลยอะม้วน นี่ทุกอย่างหอมไปหมดเลย”

ม้วน: “ต่อไปก็ห่มผ้าแถบนะเจ้าคะ”

*มณีจันทร์: “ห่มผ้าแถบ แล้วไม่มีเสื้อเหรอคะ ใส่แค่นี้แล้วมันจะหลุดไหมเนี่ย
มันก็จะ หลุดแล้วสิ”*

ม้วน: “ไม่เห็นมีใครเคยหลุดนี่นะเจ้าคะ”

มณีจันทร์: “เอาแบบแน่น ๆ เลยนะม้วน”

(*ทวิภพ, 2554: ตอนที่ 6*)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 เสื้อที่ใส่มีลักษณะเป็นผ้าแถบใช้พันรอบตัวละครจึงต้อง ปรับเปลี่ยนการแต่งกายของตนไปตามสมัยนิยม โดยในช่วงแรกที่ตัวละครย้อนอดีตยังต้องมีผู้ช่วยเหลือและให้คำแนะนำใน การแต่งกายเมื่อใส่ผ้าแถบทุกวัน ได้เรียนรู้วิธีการใส่เสื้อผ้าและความนิยมในเรื่องสีของเสื้อผ้า พยายามทำความเข้าใจ ตัว ละครจึงสามารถใส่ได้ด้วยตัวเองและไม่รู้สึกขัดใจ

1.3 ด้านมารยาทและการวางตัว มารยาทและการวางตัวเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความเคารพและให้ เกียรติผู้อื่น แต่ละสมัยจะแตกต่างกันตามค่านิยมของสมัยนั้น ๆ ตัวละครหญิงย้อนอดีตมีการปรับตัวในด้านมารยาท และการวางตัว ดังเช่น ละครโทรทัศน์เรื่อง *ทวิภพ* มณีจันทร์ย้อนอดีตไปในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมณีจันทร์รับประทาน อาหารพร้อมกับคุณหลวง มณีจันทร์ทานเสร็จก็วางส้อมช้อนและเช็ดมือ จะไปช่วยงานของคุณหญิงแสร้ง คุณหญิงแสร้ง จึงสอนมารยาทการรับประทานอาหารว่า เมื่อรับประทานอาหารกับผู้อื่น ควรนั่งรอจนผู้ใหญ่ทานเสร็จเรียบร้อยก่อน ถึงจะلامือได้ ถือเป็นการให้ความเคารพแก่ผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มณีจันทร์: “ให้มณีช่วยนะเจ้าคะ”

คุณหญิงแสร้ง: “จำไว้ เวลากินข้าวกับใคร ต้องรอให้ผู้ใหญ่อิ่มก่อนแล้วค่อยลามือ”

มณีจันทร์: “ก็ เเมนี่ อิ่มก่อน”

คุณหญิงแสร้ง: “ก็ต้องลามือคอย”

(*มณีจันทร์พยกหน้ารับคำสอนของคุณหญิงแสร้งและหันหน้ามองคุณหลวงแสดง
ความขอโทษ*)

(*ทวิภพ, 2554: ตอนที่ 7*)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครไม่ทราบมารยาทการรับประทานอาหารร่วมกับผู้ใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ ต้องรอให้ผู้ใหญ่ที่ร่วมรับประทานอาหารอิ่มก่อน ตนจึงจะวางช้อนส้อม พฤติกรรมที่เหมาะสมและเป็นไปตามมารยาท คนไทย ผู้ที่อายุน้อยและตำแหน่งต่ำกว่าต้องให้เกียรติและให้ ความเคารพแก่ผู้อาวุโสหรือตำแหน่งสูงกว่า ตัวละครจึง ต้องปรับตัวด้วยการทำตามคำสอนจากผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่สั่งสอนหญิงสาวให้เป็นไปตามความเป็นผู้หญิงของสมัยนั้น

1.4 ด้านการใช้อุปกรณ์ในชีวิตประจำวัน การใช้อุปกรณ์ในชีวิตประจำวัน คือการใช้งานสิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและความสะอาดในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้อุปกรณ์การเดินทาง การใช้อุปกรณ์การทำความสะอาดร่างกาย และการใช้อุปกรณ์ในห้องครัว เป็นต้น ในละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ไทย ตัวละครมีการปรับตัวเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ในชีวิตประจำวัน ดังเช่น ละครโทรทัศน์เรื่อง *ทวิภพ* มณีจันทร์ย้อนอดีตไปสมัยรัชกาลที่ 5 ต้องใช้โชติจิ้มเกลือสีฟันประจำวัน และมีป่าวเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ และคอยดูแลให้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ม้วน: “นี่เอาไว้สีฟัน”

มณีจันทร์: “นี่เหรอ”

ม้วน: “ใช่ แล้วนี่เกลือ เอาไว้จิ้มกับไม้โชด”

มณีจันทร์: “ทำไมรสชาติเป็นแบบนี้”

ม้วน: “เกลือผสมกับสารส้มเจ้าคะ สีแล้วฟันจะได้ดีเจ้าคะ”

มณีจันทร์: “ม้วนก็ใช้แบบนี้เหรอ”

ม้วน: “อ้ออันอมเกลือ แล้วใช้น้ำจุ่มฟันเจ้าคะ จิมน้ำก่อนเจ้าคะ แล้วก็จิ้มเกลือ แล้วจุ่ม ๆ”

(*ทวิภพ*, 2554: ตอนที่ 6)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า ตัวละครมีการปรับตัวในการใช้อุปกรณ์และวัสดุทำความสะอาดร่างกายในชีวิตประจำวัน ในสมัยรัชกาลที่ 5 ยังไม่มียาสีฟันหรือแปรงสีฟันเหมือนสมัยปัจจุบัน จึงนิยมใช้อุปกรณ์ง่าย ๆ ที่เป็นไม้โชดจิ้มเกลือจุ่มฟัน ตัวละครปรับตัวโดยทำตามคำสอนของผู้อื่นในสังคมนั้น สุดท้ายจึงเคยชินและสามารถใช้ชีวิตอย่างปกติได้

การปรับตัวภายนอกของตัวละครเป็นการปรับตัวที่มีลักษณะปรับตัวได้ง่ายและมองเห็นได้ชัดเจนกว่า ตัวละครมีการปรับตัวภายนอกโดยเน้นวิธีเรียนรู้และทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมจริง เลียนแบบผู้อื่นที่ได้รับการยอมรับจากสังคม จะได้สามารถปรับตัวได้อย่างเร็ว การปรับตัวดังกล่าว ทำให้เห็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมด้านการสร้างบ้านเรือน การแต่งกาย มารยาทและการวางตัวที่แตกต่างไปจากสมัยปัจจุบัน

2. การปรับตัวภายใน การปรับตัวภายใน เป็นการปรับตัวที่สังเกตเห็นได้ยาก เป็นการปรับปรุงแก้ไขที่สามารถทำได้ยากกว่า อาจจะต้องใช้เวลานานกว่า และส่วนใหญ่ไม่สามารถวัดผลได้ทันที ตัวละครหญิงที่เดินทางย้อนกลับไปในอดีตมีการปรับตัวภายในด้านการเรียน ด้านนิสัย และความคิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 ด้านความรู้ การเรียนรู้ของผู้คนในสังคมมีรูปแบบแตกต่างกันตามแต่ละสังคม ตัวละครหญิงย้อนอดีตต้องพบเจอปัญหาการเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหาความรู้ วิธีการเรียนรู้และสถานที่เรียนรู้ในสมัยอดีตจึงจำเป็นต้องปรับตัวในเข้ากับระบบการเรียนรู้ของสมัยนั้นให้ได้ ดังตัวอย่างเช่น ละครโทรทัศน์เรื่อง *บุพเพสันนิวาส* การระแคะย่นอดีตไปในสมัยกรุงศรีอยุธยาต้องเปลี่ยนสิ่งที่เรียนรู้จากความรู้วิชาการต่าง ๆ ในห้องเรียนเป็นการเรียนรู้วิธีพับดอกไม้ และการปรุงอาหาร รวมถึงความรู้เกี่ยวกับงานบ้านงานเรือนกับคุณหญิงจำปาและป่าวในเรือน ในช่วงเวลาที่หมื่นสุนทรเทวาหรือพ่อเดชเดินทางไปประเทศฝรั่งเศสร่วมกับคณะทูต คุณหญิงจำปาจึงสั่งสอนและฝึกอบรมการระแคะย่นทำงานบ้านต่าง ๆ เพื่อจะให้การระแคะกลายเป็นผู้หญิงที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อมตามธรรมเนียมของสังคมกรุงศรีอยุธยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปริก: “พับแบบนี้เจ้าคะ”

การะเกด: “หนู ๆ”

ปริก: “แม่หญิงจะพับดอกบัวเป็นหนูหรือเจ้าคะ”

การะเกด: “มีปัญหาเรื่องหูหรือเปล่าคะคุณแม่บ้าน”

ปริก: “พับเร็วแต่ก็ไม่เหมือนอย่างที่สอน.....”

(บุพเพสันนิวาส, 2561: ตอนที่ 17 / 1)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า ตัวละครเรียนการเป็นแม่ศรีเรือนโดยมีผู้ใหญ่หรือบ่าวในบ้านเป็นผู้สอน ตัวละครย้อนอดีตไปในสมัยที่ค่านิยมของผู้หญิงดีคือ ผู้ที่มีความสามารถในการจัดการบ้านเรือน ประณีพิถีพิถัน ดูแลลูกและบ่าวไพร่ได้เรียบร้อยเป็นสุข จึงต้องปรับตัวเรียนรู้ให้เป็นที่ไปตามความเป็นผู้หญิงในสมัยอยุธยา

2.2 ด้านความคิด ความคิด คือสิ่งที่ปรากฏเห็นขึ้นในใจ เป็นสติปัญญาที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งแต่ละคนจะมีความคิดแตกต่างกันเพราะมีประสบการณ์ไม่เหมือนกัน การปรับตัวด้านความคิดของตัวละครมีดังเช่น ละครโทรทัศน์เรื่อง *ทวิภพ* เมื่อมณีจันทร์ย้อนอดีตไปครั้งที่ 2 ได้รับรู้เรื่องราวการเสียสละทั้งเสรีภาพและชีวิตของขุนนางในสมัยนั้น เพื่อปกป้องผืนแผ่นดินไทยให้พ้นจากชาติตะวันตก เมื่อมณีจันทร์กลับมาในยุคสมัยของตนจึงได้ไปค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทยในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้มณีจันทร์ได้รับความคิดใหม่ในการใช้ชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พ่อเทพ: “หล่อนร้องไห้”

มณีจันทร์: “ใช่ ฉันร้องไห้ เพราะว่าเสียตายชีวิตที่ผ่านมา เสียตายได้เกิดเป็นคนไทย เสียตายที่ฉันใช้ชีวิตมาอย่างไรค่า”

พ่อเทพ: “หล่อนพูดเรื่องอะไร”

มณีจันทร์: “ชีวิตเล็ก ๆ ของฉัน ติดหนี้พระเจ้าแผ่นดินทุกองค์ ติดหนี้ทหาร ติดหนี้ทุ กี่คนที่ทำเพื่อชาติเพื่อแผ่นดิน คุณหลวงรู้ไหมว่าเมื่อก่อนฉันใช้ชีวิตยังไง”

พ่อเทพ: “ใช้อย่างไรล่ะ”

มณีจันทร์: “ฉันใช้เงินพ่อแม่ ไม่เคยหามาด้วยตัวเอง ฉันเที่ยวเพื่อสนุกไปวัน ๆ ไม่เคยรู้คุณค่าของเวลา ฉันได้รับทุกอย่างจากโลกใบนี้ แต่ไม่เคยคิด จะให้อะไร คืน”

(ทวิภพ, 2554: ตอนที่ 3)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า ตัวละครมีการปรับตัวตนเองให้มีความคิดตอบแทนชาติบ้านเมือง มีความคิดจะทำตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม โดยได้รับอิทธิพลจากผู้ที่ยอมรับสูญเสียเสรีภาพเพื่อปกป้องชาติในอดีต เนื่องจากการรุกรานและล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกในสมัยนั้น ผู้คนสมัยนั้นจึงพยายามหาวิธีต่อสู้และปกป้องชาติตนเองเพื่อไม่ให้สูญเสียอำนาจอธิปไตย ตัวละครได้รับอิทธิพลจากผู้คนในสมัยนั้น จึงมีการปรับความคิดตนเองเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชาติตนเองเช่นกัน นอกจากแสดงให้เห็นถึงการปรับความคิดของตัวละครแล้ว ยังคงแสดงให้เห็นถึงตัวละครมีการปรับนิสัยคิดที่เพลิดเพลินและพึ่งพาอาศัยบิดามารดาอย่างเดียวยกลายเป็นมี ความขยันหมั่นเพียรในการค้นหาความรู้ สร้างคุณค่าให้ชีวิตด้วยตนเอง

2.3 ด้านนิสัย นิสัย คือพฤติกรรมเคยชิน ซึ่งเกิดจากการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งบ่อย ๆ จนกลายเป็นพฤติกรรมประจำตัว ใครมีนิสัยอย่างไรก็จะทำตามความเคยชินอย่างนั้นโดยอัตโนมัติ การปรับตัวด้านนิสัยเป็นการคิดและกระทำ

ในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับนิสัยของตน ตัวละครย้อนอดีตมีการปรับนิสัย ดังเช่น ละครโทรทัศน์ เรื่อง บุษเพสันนิวาส การกระแสนใจเรื่องงานราชการที่ออกญาท่าน คุณหญิงจำปา และหมื่นสุนทรเทวากำลังพูดคุยกัน จึงยื่นฟันอย่างตั้งใจ โดนคุณหญิงจำปากล่าวหาถึงกิริยาท่าทางที่ไม่เหมาะสม แต่การเกิดไม่ได้ได้เถียงเหมือนแต่ก่อน เก็บตัวอย่างเงียบสงบและตอบรับด้วยพฤติกรรมเรียบร้อย ขอตัวไปหาคำตอบจากบ่าวของตนเองแทน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณหญิงจำปา : “อะ...แม่การะเกด...ยื่นอ้าปากฟังไม่กระพริบตา”

การะเกด : “โห ทั้งปากทั้งตาเลย”

คุณหญิงจำปา : “อ้าว จะพูดอะไร”

การะเกด : “เปล่าค่ะ ... งั้นข้าขอตัวนะค่ะ”

(บุษเพสันนิวาส, 2561: ตอนที่ 15/3)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า ตัวละครมีการปรับนิสัยตนเองให้รู้จักนิ่งเงียบได้มากยิ่งขึ้น ไม่ได้เถียงผู้อื่นเหมือนเดิม ตัวละครย้อนอดีตมักถูกตำหนิในเรื่องชอบโต้เถียงผู้อื่นเสมอมา แตกต่างจากที่ในสมัยปัจจุบัน ตัวละครสามารถแสดงความสนใจและความคิดเห็นของตนเองได้อย่างมีอิสระ เมื่อตัวละครถูกตำหนิและตักเตือนหลายครั้งจึงเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาและยอมรับคำสอนจากผู้อื่นในสังคมนั้น ปรับนิสัยตนเองให้เก็บความคิดเห็น ไม่ได้เถียงผู้ใหญ่ เพื่อให้ตนเองสามารถทำตัวให้เป็นไปตามค่านิยมของความเป็นผู้หญิงดีในสมัยอดีต และได้รับการยอมรับจากคนอื่นในสังคมสมัยนั้น

การปรับตัวภายใน เป็นการปรับความคิดและจิตใจตนเอง สาเหตุที่ทำให้เกิดการปรับตัวภายในจะเกิดขึ้นได้ ตอนที่ตัวละครได้รับความคิดหรือความรู้ใหม่ในการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากสังคมปัจจุบัน การได้รับอิทธิพลจากผู้อื่นที่อยู่แวดล้อม รวมถึงการเผชิญปัญหาหรือเหตุการณ์พิเศษยังทำให้ตัวละครเกิดความต้องการปรับตัวภายในได้ การปรับตัวดังกล่าวทำให้เห็นถึงค่านิยม ความคิดเกี่ยวกับความเป็นหญิงดีในอดีต

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีตในละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ไทยช่วง พ.ศ. 2551 - 2561 ผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีตมี 2 ประเภท คือ การปรับตัวภายนอกและการปรับตัวภายใน ปัจจัยที่ทำให้ต้องปรับตัว คือ การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และอิทธิพลจากผู้อื่น วิธีการปรับตัวของตัวละครหญิงย้อนอดีต ได้แก่ ยอมรับสภาพความจริงพร้อมทั้งพยายามทำความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีของสังคมนั้น ๆ เลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น ทำตามคำสอนหรือคำแนะนำจากผู้อื่น สุดท้ายตัวละครจึงปรับตัวได้และได้รับการยอมรับจากสังคม สามารถดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมอดีตได้อย่างมีความสุขทั้งกายและใจ สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยและจุดมุ่งหมายที่มนุษย์ต้องปรับตัวของสุชา จันทน์เอม (2544: 135-136) “การปรับตัวเป็นกระบวนการที่บุคคลได้แสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมของเขา มนุษย์ทุกคนต้องมีการปรับตัวตราบเท่าที่เขายังดำรงชีวิตอยู่ ต้องแก้ปัญหาเพื่อความสำเร็จในการทำงาน เพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพ เพื่อสนองความต้องการทั้งทางกายทางจิตใจและทางสังคม” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภา นันทวิสุทธีวงศ์ (2545) เรื่อง การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในชุมชนแออัดในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการศึกษาการปรับตัวของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะในด้านการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยและ

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใช้ชีวิตร่วมกัน ความสอดคล้องของผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้เห็นว่า ละครโทรทัศน์เป็นภาพสะท้อนของสังคม เป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของสื่อที่มีต่อสังคม

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2559). *จิตวิทยาบุคลิกภาพและพฤติกรรมสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีภพ. (2554). สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2562, จาก Jesang Degraw เว็บไซต์: <https://youtu.be/gqeFraVgRW4>
- บัวบรรจงอรณ์. (2560). สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2562, จาก Ch3Thailand. เว็บไซต์: <https://youtu.be/djAnJ56OK8k>
- บุพเพสันนิวาส. (2561). สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2562, จาก Ch3Thailand. เว็บไซต์: https://youtu.be/W4yi3Em_oI
- ภัทรจาริน ต้นติวงศ์. (2552). *อิทธิพลของละครโทรทัศน์เกาหลีที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรม การบริโภคสินค้าวัฒนธรรมเกาหลีของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มังคลารักษ์ ใจตรง. (2557). *บทบาทของตัวละครเด็กในละครโทรทัศน์ระหว่างปี 2551 – 2557*. วิทยานิพนธ์ ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิต มานิตเจริญ. (2547). *พจนานุกรมไทย(สมบูรณ์-ทันสมัยที่สุด) ฉบับปรับปรุงใหม่*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1977), บจก.
- สุทธทัย ไม่เกตุ. (2555). *การสร้างตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจาก เทพนิยายเรื่องซินเดอเรลล่า สโนไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา*. วิทยานิพนธ์ ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชา จันทน์เอม. (2544). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุฝนนิรันดร. (2551). สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2562, จาก Som Nittaya เว็บไซต์: <https://youtu.be/kywuy5g-8js>
- โสภา นันทวิสุทธิวงศ์. (2545). *การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในชุมชนแออัดในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.